

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	17
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	19
ΠΡΟΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ	25
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	
ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	37
1.1. Λειτουργικός ορισμός των εννοιών	38
1.1.1. Λειτουργικός ορισμός της έννοιας παλιννοστούν- τες	38
1.1.2. Λειτουργικός ορισμός της έννοιας σχολική ενσωμάτωση	40
1.1.3. Λειτουργικός ορισμός των εννοιών του κοινωνικού και εκπαιδευτικού αποκλεισμού	41
1.2. Δείκτες εκπαιδευτικού αποκλεισμού	49

1.2.1.	Σχολική επίδοση	50
1.2.2.	Στασιμότητα	55
1.2.3.	Σχολική διαρροή	61
1.3.	Παράγοντες που επιδρούν στη σχολική επίδοση και πορεία των παιδιών	65
1.3.1.	Κοινωνικοοικονομικό επίπεδο οικογένειας - φτώχεια	66
1.3.2.	Μορφωτικό επίπεδο γονέων	73
1.3.3.	Ηλικία - Τάξη κατάταξης	76
1.3.4.	Συνεχείς μετακινήσεις και αλλαγές σχολείων	78
1.3.5.	Μετανάστευση - Χώρα προέλευσης	82
1.3.6.	Φύλο και επίδοση	83
1.3.7.	Είδος σχολείου-Γεωγραφική περιοχή	87
1.3.8.	Ο παράγοντας εκπαιδευτικός	91
1.3.9.	Τρόπος αξιολόγησης	95
1.3.10.	Ο παράγοντας γλώσσα	99
1.3.10.1.	Μοντέλο προσθετικής διγλωσσίας	101
1.3.10.2.	Η σημασία της μητρικής γλώσσας στη σχολική επιτυχία των παιδιών γλωσσικών μειονοτήτων και η ύπαρξη επιπλέον συναφών προϋποθέσεων	111
1.3.10.3.	Γλώσσα και σχολική επίδοση στα Μαθηματικά	124
1.3.10.4.	Τύποι δίγλωσσων μοντέλων εκπαίδευσης και προγραμμάτων διδασκαλίας παιδιών γλωσσικών μειονοτήτων	128
1.4.	Η ελληνική πραγματικότητα σχετικά με την εκπαίδευση γλωσσικά διαφορετικών μαθητών και μαθητριών	135

1.5.	Άλλες έρευνες στον ελληνικό χώρο σχετικά με την εκπαίδευση των παιδιών από τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης	143
------	---	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	149
2.1.	Δείγμα	149
2.1.1.	Ορισμός του ερευνητικού πληθυσμού	149
2.1.2.	Μέγεθος και άλλα χαρακτηριστικά του πληθυσμού και των επιμέρους δειγμάτων - Τεχνικές δειγματοληψίας - Αξιοπιστία και εγκυρότητα αυτών	150
2.2.	Μέσο συλλογής δεδομένων	156
	Προσδιορισμός των μεταβλητών - Κατασκευή του μέσου συλλογής των δεδομένων - Πιλοτική εφαρμογή της έρευνας	157
2.2.2.	Επεξεργασία των δεδομένων	162
2.2.3.	Στατιστική ανάλυση των δεδομένων	167
2.3.	Διαδικασία συλλογής των δεδομένων	170
2.3.1.	Τόπος και χρόνος διεξαγωγής της έρευνας - τρόπος διερεύνησης του θέματος και συλλογής των δεδομένων - μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν	170
2.3.2.	Περιορισμοί, εμπόδια και ελλείψεις στην ερευνητική διαδικασία	173
2.3.3.	Αξιοπιστία και εγκυρότητα της έρευνας	178

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	183
	ΕΝΟΤΗΤΑ 1	
3.1.	Δημογραφικά στοιχεία των παλιννοστούντων μαθητών και μαθητριών των σχολείων της πόλης	

	της Θεσσαλονίκης	183
3.1.1.1.	Χώρα προέλευσης	183
3.1.1.2.	Έτος πρώτης εγγραφής	185
3.1.1.3.	Χρονολογία γέννησης	186
3.1.1.4.	Επάγγελμα πατέρα	188
3.1.1.5.	Επάγγελμα μητέρας	190
3.1.1.6.	Ιθαγένεια	190
3.1.1.7.	Φύλο	192
3.1.1.8.	Μορφωτικό επίπεδο οικογένειας	193
3.1.1.9.	Σχολεία Παλινοστούτων	195
3.1.1.10.	Ηλικία πρώτης εγγραφής	196
3.1.1.11.	Τάξη αρχικής κατάταξης	197
3.1.1.12.	Συνολικά χρόνια φοίτησης	203
3.1.1.13.	Αριθμός μετακινήσεων και χρόνια φοίτησης	204
3.1.1.14.	Χρόνια φοίτησης και αριθμός μετακινήσεων	209

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

3. 2.	Σχολικές επιδόσεις μαθητών και μαθητριών από την πρώην ΕΣΣΔ κατά τη φοίτησή τους σε σχολεία της πόλης της Θεσσαλονίκης	217
3.2.1.	Α΄ τάξη	218
3.2.2.	Β΄ τάξη	220
3.2.3.	Γ΄ τάξη	222
3.2.4.	Δ΄ τάξη	225
3.2.5.	Ε΄ τάξη	227
3.2.6.	ΣΤ΄ τάξη	229

3.2.7. Συνοπτικά	231
ΕΝΟΤΗΤΑ 3	
3.3. Διακοπή φοίτησης	234
3.3.1. Προσωρινή διακοπή φοίτησης και γενικότερη σχολική επίδοση	239
3.3.1.1.	A´ τάξη
	240
3.3.1.2.	B´ τάξη
	242
3.3.1.3.	Γ´ τάξη
	243
3.3.1.4.	Δ´ τάξη
	245
3.3.1.5.	Ε´ τάξη
	246
3.3.1.6.	ΣΤ´ τάξη
	248
3.3.1.7.	Συνοπτικά
	249
3.3.2. Σχολική επίδοση πριν και μετά την προσωρινή διακοπή φοίτησης	252
3.3.2.1.	A´ τάξη
	253
3.3.2.2.	B´ τάξη
	254
3.3.2.3.	Γ´ τάξη
	256
3.3.2.4.	Δ´ τάξη
	258
3.3.2.5.	Ε´ τάξη
	259

3.3.2.6.	ΣΤ΄ τάξη	261
3.3.2.7	Συνοπτικά	263

ΕΝΟΤΗΤΑ 4

3.4. Στασιμότητα		265
3.4.1. Στασιμότητα και επίδοση		270
3.4.2. Στασιμότητα και επίδοση κατά τη μετέπειτα σχολική πορεία		273
3.4.2.1.	Στασιμότητα στην Α΄ τάξη	274
3.4.2.2.	Στασιμότητα στη Β΄ τάξη	279
3.4.2.3.	Στασιμότητα στη Γ΄ τάξη	282
3.4.2.4.	Στασιμότητα στη Δ΄ τάξη	285
3.4.2.5.	Στασιμότητα στην Ε΄ τάξη	288
3.4.2.6.	Στασιμότητα στη ΣΤ΄ τάξη	291
3.4.3. Επίδοση πριν τη στασιμότητα ανά τάξη		293
3.4.3.1.	Στασιμότητα στη Β΄ τάξη	293
3.4.3.2.	Στασιμότητα στη Γ΄ τάξη	295
3.4.3.3.	Στασιμότητα στη Δ΄ τάξη	296
3.4.3.4.	Στασιμότητα στην Ε΄ τάξη	297
3.4.3.5.	Στασιμότητα στη ΣΤ΄ τάξη	298

ΕΝΟΤΗΤΑ 5

3.5. Στατιστικές αναλύσεις μεταξύ διαφόρων μεταβλητών	300
3.5.1. Σύγκριση επιδόσεων μεταξύ ντόπιων και παλινοστούντων μαθητών και μαθητριών που φοίτησαν στα σχολεία της πόλης της Θεσσαλονίκης	300
3.5.1.1. Σύγκριση των επιδόσεων των ντόπιων και των παλινοστούντων μαθητών και μαθητριών με έξι και πάνω έτη φοίτησης στο Δημοτικό Σχολείο	301
3.5.2. Σύγκριση επιδόσεων μεταξύ των παλινοστούντων που φοίτησαν σε σχολεία της πόλης της Θεσσαλονίκης και εκείνων που φοίτησαν στα ολιγοθέσια σχολεία του ομώνυμου Νομού	305
3.5.3. Επίδραση της φοίτησης σε διαπολιτισμικά σχολεία και σχολεία παλινοστούντων στη μετέπειτα σχολική επίδοση των μαθητών και μαθητριών από την πρώτη ΕΣΣΔ	309
3.5.3.1. Αναλυτική παρουσίαση των επιδόσεων των μαθητών και μαθητριών που φοίτησαν αρχικά στα σχολεία παλινοστούντων και στα διαπολιτισμικά, κατά την περαιτέρω φοίτησή τους στα «κανονικά» σχολεία της πόλης	313
3.5.4. Ηλικία-τάξη κατάταξης και σχολική επίδοση	315
3.5.5. Αρχική κατάταξη στην Α΄ τάξη - διαφορές στην επίδοση	323
3.5.6. Αριθμός μετακινήσεων και σχολική επίδοση	329

3.5.6.1. Η κακή σχολική επίδοση ως αιτία των μετακινήσεων	334
3.5.7. Φύλο και επίδοση	340
3.5.8. Ιθαγένεια-καταγωγή και σχολική επίδοση	343
3.5.9. Χώρα προέλευσης και επίδοση	346
3.5.9.1.	A' τάξη 347
3.5.9.2.	B' τάξη 349
3.5.9.3.	Γ' τάξη 350
3.5.9.4.	Δ' τάξη 353
3.5.9.5.	E' τάξη 355
3.5.9.6.	ΣΤ' τάξη 357

ΕΝΟΤΗΤΑ 6

3.6. Δημογραφικά στοιχεία των παιδιών από τις χώρες της πρώην ΕΣΣΔ που φοίτησαν στα μικρά σχολεία του Ν. Θεσσαλονίκης κατά την προηγούμενη δεκαετία	361
3.6.1. Αριθμός μετακινήσεων	361
3.6.2. Χρόνια φοίτησης	362
3.6.3. Χώρα προέλευσης	363
3.6.4. Έτος πρώτης εγγραφής	364
3.6.5. Χρονολογία γέννησης	365
3.6.6. Ηλικία πρώτης εγγραφής	366
3.6.7. Τάξη αρχικής κατάταξης	367
3.6.8. Επάγγελμα πατέρα	367
3.6.9. Επάγγελμα μητέρας	368

3.6.10. Μορφωτικό επίπεδο οικογένειας	369
3.6.11. Ιθαγένεια	370
3.6.12. Φύλο	371

ΕΝΟΤΗΤΑ 7

3.7. Παρουσίαση των αποτελεσμάτων σχετικά με τις επιδόσεις των παλινοστούντων μαθητών και μαθητριών από την πρώτην ΕΣΣΔ που φοίτησαν στα μικρά σχολεία του Νομού Θεσσαλονίκης	372
3.7.1. Α΄ Τάξη	373
3.7.2. Β΄ Τάξη	375
3.7.3. Γ΄ Τάξη	376
3.7.4. Δ΄ Τάξη	378
3.7.5. Ε΄ Τάξη	379
3.7.6. ΣΤ΄ Τάξη	381
3.7.7. Στασιμότητα	382
3.7.8. Διακοπή φοίτησης	383
3.7.9. Συνοπτικά	385

ΕΝΟΤΗΤΑ 8

3.8. Σύγκριση των επιδόσεων των παλινοστούντων μαθητών και μαθητριών που φοίτησαν στα μικρά σχολεία του Ν. Θεσσαλονίκης με τις επιδόσεις των ντόπιων	387
---	------------

ΕΝΟΤΗΤΑ 9

3.9. Δημογραφικά στοιχεία από το δείγμα των ντόπιων παιδιών στα σχολεία της πόλης και του Νομού Θεσσαλονίκης	392
3.9.1. Είδος σχολείου φοίτησης	392
3.9.2. Χρονολογία εγγραφής	393
3.9.3. Χρονολογία γέννησης	394
3.9.4. Φύλο	395
3.9.5. Επάγγελμα πατέρα	396
3.9.6. Επάγγελμα μητέρας	397

ΕΝΟΤΗΤΑ 10

3.10. Παρουσίαση των αποτελεσμάτων σχετικά με τις επιδόσεις των ντόπιων μαθητών και μαθητριών των σχολείων της πόλης και του Ν. Θεσσαλονίκης	398
3.10.1.	Α΄ Τάξη 399
3.10.2.	Β΄ τάξη 400
3.10.3.	Γ΄ τάξη 402
3.10.4.	Δ΄ τάξη 403
3.10.5.	Ε΄ τάξη 404
3.10.6.	ΣΤ΄ τάξη 406
3.10.7.	Στασιμότητα 408
3.10.8.	Συνοπτικά 409

ΕΝΟΤΗΤΑ 11

3.11. Φύλο και επίδοση	411
-------------------------------	-----

ΕΝΟΤΗΤΑ 12

3.12. Γεωγραφική κατανομή του μαθητικού πληθυσμού -είδος σχολείου και σχολική επίδοση	415
3.12.1. Είδος σχολείου φοίτησης και διαφορές στην επί- δοση	418

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΡΜΗΝΕΙΑ-ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	425
---------------------------------	-----

4.1. Επίδοση ντόπιων και παλιννοστούντων μαθητών και μαθητριών από την πρώην ΕΣΣΔ, που φοίτησαν στα σχολεία της πόλης της Θεσσαλονίκης	426
4.1.1. Επίδοση ντόπιων και παλιννοστούντων στο μάθημα της Γλώσσας	427
4.1.2. Επίδοση ντόπιων και παλιννοστούντων στα Μαθηματικά	445
4.1.3. Γενική επίδοση ντόπιων και παλιννοστούντων στο τέλος της κάθε τάξης	453
4.1.4. Στασιμότητα ντόπιων και παλιννοστούντων	456
4.1.5. Διακοπή της φοίτησης των παλιννοστούντων	465
4.1.6. Συμπεράσματα	473
4.2. Είδος σχολείου και σχολική επίδοση	476
4.2.1. Επίδοση παλιννοστούντων μαθητών και μαθητριών των ολιγοθέσιων σχολείων του Νομού	478
4.2.2. Σύγκριση επιδόσεων παλιννοστούντων μαθητών και μαθητριών των ολιγοθέσιων σχολείων του Νομού με τις αντίστοιχες επιδόσεις των ντόπιων των ίδιων σχολείων, αλλά και εκείνων της πόλης	486

4.2.3.	Επίδοση των ντόπιων μαθητών και μαθητριών ανάλογα με την περιοχή του σχολείου φοίτησης (πόλη-Νομός Θεσσαλονίκης, Δυτική-Κεντρική-Ανατολική Θεσσαλονίκη)	489
4.2.4.	Επίδοση παλιννοστούντων που φοίτησαν αρχικά σε σχολεία παλιννοστούντων ή διαπολιτισμικά και στη συνέχεια μετεγγράφηκαν σε συμβατικά σχολεία της Θεσσαλονίκης	493
4.2.5.	Συμπεράσματα	499
4.3.	Ηλικία φοίτησης, τάξη κατάταξης και σχολική επίδοση	502
4.3.1.	Σύγκριση επίδοσης παλιννοστούντων που φοιτούν σε κανονικές για την ηλικία τους τάξεις με παλιννοστούντες που φοιτούν σε τάξεις που αντιστοιχούν σε μικρότερες ηλικίες από τη δική τους	503
4.3.2.	Σύγκριση επιδόσεων μεταξύ παλιννοστούντων που ξεκινούν τη φοίτησή τους από την αρχή -την Α΄ τάξη του Δημοτικού σχολείου- στην Ελλάδα και των παλιννοστούντων που έρχονται σε μεγαλύτερες ηλικίες και φοιτούν κατευθείαν σε μεγαλύτερες τάξεις. Επιπλέον σύγκριση των πρώτων με τους ντόπιους συμμαθητές τους	505
4.3.3.	Συμπεράσματα	517
4.4.	Συχνότητα μετακίνησης και σχολική επίδοση	519
4.4.1.	Οι συχνές μετακινήσεις επηρεάζουν αρνητικά τη σχολική επίδοση ή οι κακές σχολικές επιδόσεις οδηγούν σε συχνές μετακινήσεις των παιδιών από την πρώην ΕΣΣΔ;	520
4.5.	Φύλο και επίδοση	525
4.6.	Ιθαγένεια και σχολική επίδοση	528
4.7.	Χώρα προέλευσης και σχολική επίδοση	533
4.8.	Συμπεράσματα	539

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	541
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	549
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ-ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	585
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΡΩΝ	591